

PAIX LITURGIQUE

Newsletter 5 objavljen dana 23 veljaca 2013

25 GODINA PRIJE NEGO ŠTO JE PAPA PROGLASIO MOTUPROPRIJ, NAJAVILI SU GA MONS. LEFEBVRE I KARDINAL RATZINGER

Liturgijska reforma Pavla VI., bez presedana u povijesti Crkve jednako po inovacijama kao i po prostoru koji je ostavila osobnoj inicijativi celebranta, proglašena je 1969. Odmah je izazvala negodovanje i otpor, koji su dolazili podjednako iz najviših Crkvenih krugova - “[Breve esame critico](#)” kardinala Ottaviana i Baccija poslan je Pavlu VI. nekoliko tjedana prije stupanja na snagu novoga misala - i od jednostavnih vjernika. Osim toga, izazvala je i reakcije mnogih osoba iz svijeta umjetnosti, književnosti i znanosti koje su se, zabrinute zbog kulturnog nazadovanja koji je donosila, objavile cuveni apel u Timesu 6. srpnja 1971. koji je doveo do tzv. “indulta Agatha Christie”.

U biti, vec nakon smrti Pavla VI., odnosno svega deset godina kasnije, bilo je jasno -i sânim promicateljima reforme - da ona nije ispunila svoje ciljeve, vec je cak pocela prazniti crkve.

Pocetkom 80.-ih godina sve se jasnije nametalo posve zdravorazumsko pitanje: zašto ne ostaviti stare liturgijske oblike na raspolaganju onima koji u njima nalaze sakramentalnu i duhovnu snagu? Buduci da se cinilo kako je otada sve slobodno i dopušteno, postavljalo se pitanje zašto ne dopustiti otvoreno ono što se cinilo i ranije? Nije li sâm Pavao VI., prije nego što je umro, poslao snažnu poruku naredivši mons. Annibaleu Bugniniju, autoru reforme, da se vrati natrag u Teheran? Nije li papa shvatio da se misa, koja ce zauvijek nositi njegovo ime i koja je trebala biti sjajno ocitovanje koncilskog “proljeća”, pokazala novim kvascem podjela u Crkvi koja je sve više slabila?

Zbog toga se vec na pocetku pontifikata Ivana Pavla II., koji je postao papa 1978., javilo pitanje slobode pretkoncilske mise. Iako je trebalo gotovo trideset godina da nade svoj odgovor u motupropriju “*Summorum Pontificum*” Benedikta XVI., vec su ga u to vrijeme, zapravo, najavile dvije osobe koje ce u povijesti ostati - htjeli mi to ili ne i bez obzira na naše mišljenje o jednoj ili drugoj - kljucne licnosti u rješavanju pitanja liturgijskog prekida, a to su Joseph Ratzinger i Marcel Lefebvre.

I. MONS. LEFEBVRE: “PROROCANSTVO” O SLOBODI MISE IZ 1979.

Image

Dana 11. svibnja 1979. pred svojim bogoslovima u Êcôneu mons. Lefebvre je [izjavio](#):

“Ako papa doista vrati poštovanje tradicionalnoj misi unutar Crkve, mislim da cemo moci reci da smo ostvarili veci dio svoje pobjede. Onoga dana kada misa uistinu ponovno postane misa Crkve, misa župa, misa crkava - o, ali bit ce još teškoca, bit ce još i prepirki, protivljenja, bit ce svega cega se možete sjetiti - ipak, na kraju ce misa koja se služi oduvijek, koja je srce Crkve, misa koja je bit Crkve, ponovno zauzeti mjesto koje joj pripada, mjesto koje tada možda još nece biti dovoljno veliko, i trebat ce joj, dakako, dati i mnogo vece mjesto, ali ja ipak mislim da ce vec i sâma cinjenica da ce svi svecenici koji budu htjeli moci slaviti tu misu imati ogromne posljedice u Crkvi. Ako se to zaista dogodi, mislim da ce naša uloga biti ispunjena... I mislim da ce tada Tradicija biti spašena. Onoga dana kada spasimo misu, bit ce spašena i Tradicija Crkve jer u misi su sakramenti, u misi je Credo, u misi je katekizam, u misi je i Biblija i sve... I bogosloviije i Tradicija tako ce biti spašene. Mislim da bismo cak mogli reci da u Crkvi ponovno svice zora. Prošli smo strašnu oluju, našli smo se u potpunoj tami, tukli su nas svi vjetrovi i tornada, ali svejedno se na horizontu primjecuje misa, misa koja je sunce Crkve, koja je sunce našega života i sunce života svakoga kršćanina...” (izvor: internetska stranica [Credidimus Caritati](#))

“Mislim da ce vec i sâma cinjenica da ce svi svecenici koji budu htjeli moci slaviti tu misu imati ogromne posljedice u Crkvi”. Nije li upravo to temeljni doprinos motuproprija iz 2007.? Svecenicko bratstvo sv. Pija X. se, kroz rijeci mons. Fellaya, iznimno obradovalo oslobadajucim tekstom motuproprija. Tako je i trebalo biti jer ga je osnivač Bratstva najavio kao “zoru Crkve”!

II. KARDINAL RATZINGER: TEMELJ SLOBODE MISE POSTAVLJEN 1982.

Liturgijska sloboda s pocetka pontifikata pape Wojtyla bila je ideja u skladu s tadašnjim vremenom. Danas znamo da je kardinal Joseph Ratzinger, tek imenovan prefektom Kongregacije za nauk vjere - i službeno postavljen od pape Ivana Pavla II. da upravlja dosjeom o liturgijskim problemima - 16. studenog 1982. u palaci Svetog Uficia organizirao sastanak “o liturgijskim pitanjima” (1), odnosno o samom problemu liturgije, ali i o problemu Bratstva sv. Pija X.

Godina 1982. Ovaj smo put točno četvrt stoljeća prije Summorum Pontificum. Tijekom toga sastanka kardinal Ratzinger je postigao to da su svi sudionici bez iznimke (2) potvrdili da je posve očito da “Sveta Stolica treba prihvatiti rimski misal u obliku u kojem se koristio do 1969., i neovisno o pitanju Lefebvra, u citavoj Crkvi za mise koje se slave na latinskom jeziku”. Prelati su razgovarali i o pitanju bliskom liturgiji, a to je pitanje Bratstva sv. Pija X., i ocijenili da njegovo rješavanje treba poceti kanonskom vizitacijom (do koje je došlo pet godina kasnije).

III. OBJEKTIVNI SAVEZ LEFEBVRE/RATZINGER ZA ŠIRENJE LITURGIJSKE SLOBODE

Etape tog procesa oslobađanja nereformirane liturgije, procesa koji je necuven kao i sâma Bugninijeva reforma, odredile su pravac četvrti stoljeća koja je uslijedila nakon poteza kardinala Ratzingera. Pokazat ce se da je taj proces doista tijesno povezan s kanonskim rješavanjem pitanja vezanih za Bratstvo sv. Pija X. iako, službeno, svi žele misliti da je riječ o dvama odvojenim slučajevima.

a) Dana 18. ožujka 1984. kardinal Casaroli, državni tajnik, napisao je (na zahtjev kardinala Ratzingera) kardinalu Casoriji, prefektu Kongregacije za bogoštovlje, kako bi ga zamolio da pripremi prvi akt povratka upotrebe tradicionalnog misala: “Apsolutna zabrana korištenja navedenog misala ne može biti opravdana ni s teološkog ni s pravnog gledišta.” Dana 3. listopada 1984. mons. Mayer, nasljednik kardinala Casorije u Kongregaciji za bogoštovlje, uputio je predsjednicima biskupskih konferencija cijeloga svijeta okružnicu Quattuor abhinc annos, tzv. “**indult iz 1984.**”, kojim se odobrilo slavljenje mise prema misalu iz 1962. “skupinama vjernika koje to zatraže”.

b) Zadnjeg dana zasjedanja sinode o “Pozivu i poslanju laika u društvu i Crkvi”, **30. listopada 1987.**, kardinal Ratzinger priopcio je biskupima da je kanadski kardinal Édouard Gagnon, predsjednik Vijeca za obitelj, imenovan apostolskim vizitatorom pri Bratstvu sv. Pija X. Nakon toga posjeta u travnju i svibnju 1988. vodili su se pregovori između kardinala Ratzingera i mons. Lefebvra koji su zaključeni dogovorom od 5. svibnja iz kojega se mons. Lefebvre na kraju ipak povukao, ponajprije zbog toga što nije dobio potvrdu o imenovanju i datumu redjenja još jednog biskupa za Bratstvo. Nakon toga je mons. Lefebvre zaredio četvoricu biskupa 30. lipnja 1988. u Écôneu.

Kao reakciju na taj događaj, Rim je 2. srpnja 1988. izdao motuproprij “Ecclesia Dei” kojim je osudio mons. Lefebvra, osnovao papinsku komisiju koja je trebala “olakšati puno Crkveno jedinstvo” svećenika i redovnika privrženih misalu iz 1962. te nadgledati kako biskupi primjenjuju indult iz 1984.

c) U siječnju 2002. sklopljen je dogovor koji 1988. nisu uspjeli sklopiti mons. Lefebvre i Rim, a od kojega je profitirao mons. Licinio Rangel, nasljednik mons. Castra Mayera koji je bio na celu tradicionalne zajednice biskupije Campos (Brazil). U njoj je tada ustanovljen osobni ordinarijat, a u lipnju iste godine Rim je pristao imenovati koadjutora koji ce automatski naslijediti mons. Rangela. Tako se zajednica s više od 20 000 vjernika, dvadesetak svećenika i jednako toliko škola vratila u puno jedinstvo s Rimom zadržavši pritom u potpunosti svoju pretkoncilsku liturgijsku praksu.

d) Kao kruna toga procesa, **7. srpnja 2007.** papa Benedikt XVI. objavio je motuproprij “Summorum Pontificum” kojim je svim svećenicima vraćeno pravo na privatno korištenje misala iz 1962., a svi su župnici pozvani da izadu ususret stalnim skupinama vjernika koje žele prisustvovati misi po tom obredu. Taj tekst, koji ima vrijednost “univerzalnog crkvenog zakona” (uputa Universae Ecclesiae), i koji je pozdravio generalni superior Bratstva sv. Pija X., potaknuo je kontakte Rima i Écônea i omogućio da se u siječnju 2009. ukine ekskomunikacija biskupa posvećenih 1988.

Image

IV. LITURGIJSKA SLOBODA/TEOLOŠKA SLOBODA: GOVOR JOSEPHA RATZINGERA O MONS. LEFEBVREU IZ SRPNJA 1988.

U našem (233.) francuskom newsletteru od 4. lipnja 2010. posvećenom knjizi mons. Brunera Gherardinija pod nazivom “Ekumenski II. vatikanski sabor, rasprava koju treba pokrenuti” (u izdanju Casa Mariana Editrice iz 2009.), spomenuli smo vrlo važan govor koji je kardinal Ratzinger izrekao 13. srpnja 1988. pred

biskupima Cilea i Kolumbije (3). U tome je govoru buduci papa razmatrao koje su odgovornosti svakoga pojedinoga od njih nakon što je 30. lipnja 1988. mons. Lefebvre zaredio biskupe u Écôneu.

U tom se govoru nalaze dvije temeljne afirmacije pomocu kojih možemo razumjeti pontifikat sadašnjeg pape:

a) "Istina je da sâm Koncil nije definirao nijednu dogmu. On se svjesno htio izraziti na skromniji način, jednostavno kao pastoralni koncil, no mnogi ga tumace kao da je riječ o "super dogmi" koja svemu ostalome oduzima važnost."

b) "Braniti ispravnost i obvezujući karakter II. vatikanskog sabora, suprotno stavu mons. Lefebvrea, jest i nastaviti biti nužnost."

Iz toga proizlazi problem koji do danas nije riješen i koji je otežao nedavne razgovore između FSSPX-a i Rima, a to je: koji "obvezujući karakter" može za vjeru imati učenje koje je izrečeno "na skromniji način" od Vjerovanja? Ova će usporedba neke šokirati. Ali zašto ne primijeniti na koncil ono što je Sveti Otac primijenio na liturgiju? Kako bi relativizirao karakter "super-liturgije" koji se pripisuje novoj misi, papa je motuproprijem "Summorum Pontificum" zapravo podsjetio da stara misa nikada nije bila zabranjena te je svecenicima i vjernicima (barem teoretski) ponovno omogućio da u njoj prisustvuju.

V. RAZMIŠLJANJA PAIX LITURGIQUEA

1) Izjava mons. Lefebvrea od 11. svibnja 1979. iznenadujuća je ne samo zbog datuma kada je izrečena, već i zato što na mons. Lefebvrea baca drugacije svjetlo od onoga pod kojim ga obično gledamo. U tome govoru iz 1979. nema ništa strašno polemičnog niti strogog, a još manje "sektaškog". U njemu se vidi monsinjorova nada kada je riječ o konkretnom životu Crkve. U njemu vidimo "pastoralnog Lefebvrea", u smislu koji je taj izraz dobio na Koncilu, ali s drugom nijansom: i to nijansom unutarcrkvenog ekumenizma koji pociva na konkretnoj primjeni slobode tradicionalne mise u župama s ciljem poticanja liturgijske, duhovne i doktrinalne obnove.

Osnivac Bratstva sv. Pija X. izražava nadu da će tradicionalna misa slobodno postati "misa župa, misa crkava". Dakako, priznaje da će "biti još teškoca, prepirki, protivljenja, i svega cega se možete sjetiti". No vrlo konkretno dodaje na što cilja: "Ta će misa ponovno zauzeti mjesto koje joj pripada, mjesto koje možda tada još neće biti dovoljno veliko". Na taj način mons. Lefebvre svome Bratstvu daje cilj koji je utoliko snažniji jer se čini skromnim: "Mislim da će već i sama činjenica da će svi svećenici koji budu htjeli moći slaviti tu misu imati ogromne posljedice u Crkvi. Ako se to zaista dogodi, mislim da će naša uloga biti ispunjena...". Mons. Lefebvre razvija dalje temu povezanosti liturgije i nauka riječima: "U misi su sakramenti, u misi je Credo, u misi je katekizam, u misi je i Biblija i sve...".

2) Kada je riječ o procesu oslobađanja tradicionalne mise koji je kardinal Ratzinger započeo 1982., on je podjednako pastoralan i konkretan. I ovdje, kao i u slučaju dogmi, možemo govoriti o "homogenoj evoluciji" (iako se to ovdje odnosi na praktične aspekte "oslobađanja" mise koja se danas naziva izvanrednim oblikom):

- okružnica "Quattuor Abhinc Annos" od 3. listopada 1984: biskupi mogu odobriti slavljenje tradicionalne mise, ali pod navedenim uvjetima i ne u župnim crkvama,
- motuproprij "Ecclesia Dei Afflicta" od 2. srpnja 1988: poziva se biskupe da (u pravilu) dopuste cestu i lako slavljenje tradicionalne mise u svojim biskupijama,
- proglašenje Osobne apostolske administracije sveti Ivan Marija Vianney u Camposu u siječnju 2002: ona može biti jedinstven izvor euharistijskog života velike zajednice;

- motuproprij "Summorum Pontificum" od 7. srpnja 2007: odluka o slavljenju tradicionalne mise sada se (u pravilu) prepušta župnicima u njihovim župama; naglašava se pogotovo da ova misa nikada nije ukinuta i svi svećenici rimskog obreda imaju pravo slaviti je privatno, bez ikakvih restrikcija,
- logično, jednog se dana treba pojaviti i zadnji tekst u ovom nizu kojim će se ustanoviti potpuna, jednostavna sloboda služenja tradicionalne mise; "normalna" sloboda, prema riječima kardinala Cañizaresa, služenja izvanrednog oblika mise u svim crkvama. Tako bi "misa koja se služi oduvijek" u rimskom obredu postala "misa koja se služi posvuda".

3) Teškoca koju u ovoj posljednjoj fazi treba nadvladati jest ta da se od nedogmatskog karaktera II. vatikanskog sabora prešlo na tumačenje toga koncila kao "super-dogme", koja se proteže i na liturgiju II. Vatikanuma; da se s koncila, koji nije nezabludiv i ne obvezuje vjeru, prešlo na takozvani tiranski "duh Koncila", kojemu je namjera i nove oblike bogoštovlja učiniti dogmom.

Na kraju možemo zaključiti da treba braniti zdravu slobodu, pravu teološku slobodu, ne zato da se katolicke dogme napada, nego zato da ih se pojasni, obrani, pa i da im se omogući da "napreduju" - kako bi se potaknulo njihovo pravo shvaćanje.

Ta je sloboda usko isprepletena sa zdravom liturgijskom slobodom, ne slobodom koja dopušta svakojake povrede, nego onom koja prosvjetljuje, brani i potiče rast vjere u euharistijsku transsubstancijaciju, vjere u otkupiteljsku žrtvu koja se u slavljenju mise obnavlja te vjere u sakramentalno i hijerarhijsko svećeništvo koje je utemeljio Isus Krist.

Nije li paradoksalno da je danas sve slobodno i dopušteno, a da se ograničuje samo jedna sloboda - sloboda tradicionalnih struja - koju prijece oni u cijim je rukama još uvijek velika moc, ili je toliko kontroliraju da je takoreci poništena, a sve to u ime “duha” Koncila koji je htio biti, ili za koji smo mi htjeli da bude, “oslobodilacki”?

(1) « Nel 1982 neanche l'alleanza Ratzinger-Casaroli riuscì a sdoganare la Messa tridentina » (tal. “Čak ni savez Ratzinger-Casaroli nije uspio osloboditi tridentsku misu svih zapreka”), [Il Foglio](#), 19. ožujka 2006.

(2) Uz njega, koji je tada bio prefekt Kongregacije za nauk vjere, bili su i: kardinal Sebastiano Baggio, prefekt Kongregacije za biskupe, William W. Baum, nadbiskup Washingtona, Agostino Casaroli, državni tajnik, Silvio Oddi, prefekt Kongregacije za kler, i mons. Giuseppe Casoria, tadašnji zamjenik prefekta Kongregacije za bogoštovlje i sakramente.

(3) Mons. Müller, novi prefekt Kongregacije za nauk vjere, odlucio je, dok je bio biskup Regensburga, objaviti sabrana djela Josepha Ratzingera u 16 svezaka. U svescima koji su objavljeni do danas ne nalazimo navedeni govor od 13. srpnja 1988., iako se trebao nalaziti u 7. svesku koji govori o nauku II. vatikanskog sabora, njegovoj formulaciji i interpretaciji, ili u 11. svesku, posvećenom teologiji liturgije. Slijedit cemo dalje ovaj slucaj.

(4) Vlc. Claude Barthe, “Rim/Bratstvo sv. Pija X.: gdje smo sada?”, L'Homme nouveau, 5. siječnja 2013.